

Werk verantwoord toedelen in wijkteams

Een handreiking

Oktober 2017

Kwaliteitskader Jeugd

Professionalisering Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

Verantwoord werk toedelen

Inleiding

Aanbieders en werkgevers in jeugdhulp en jeugdbescherming moeten hun organisatie zo inrichten dat dit tot verantwoorde hulp leidt. Zij doen dit volgens de norm van de verantwoorde werktoedeling. Deze norm is ook van toepassing als gemeenten de toegang tot jeugdhulp inrichten¹. Dit vloeit voort uit de Jeugdwet.

In de praktijk zijn er vragen over wie in wijkteams de norm moet toepassen. Wijkteams zijn verschillend vormgegeven, er zijn gebiedsteams, 0-100 teams, jeugdteams, etc. Ook kunnen wijkteams verschillende rollen hebben, zo zijn er wijkteams die korte hulpverlening bieden, die beslissen over het inzetten van niet vrij toegankelijke hulp (toegang) of een combinatie van beiden.

De wijkteams waar in deze handreiking over wordt gesproken, hebben allen als kenmerk dat zij zich richten op jeugdigen. Deze handreiking geeft antwoorden op vragen over het toepassen van de norm in wijkteams.

1. Art 2.7 lid Jeugdwet: Op het college zijn de eisen inzake de verantwoordelijkheidstoedeling gesteld bij of krachtens artikel 4.1.1, tweede lid, juncto 4.1.5, eerste lid, van overeenkomstige toepassing ten aanzien van personen die onder verantwoordelijkheid van het college werkzaamheden verrichten met betrekking tot de toeleiding naar, advisering over en de bepaling van de aangewezen voorziening en ten aanzien van personen die door het college worden ingezet om jeugdhulp te verlenen.

De norm van de verantwoorde werktoedeling

In artikel 5.1.1. van het Besluit Jeugdwet is een aantal verplichtingen opgenomen voor de jeugdhulpaanbieder, de gecertificeerde instelling en de toegang. Deze verplichting wordt de norm van de verantwoorde werktoedeling genoemd en bestaat uit drie onderdelen:

1. De taken worden uitgevoerd door of onder verantwoordelijkheid van een geregistreeerde professional. De betreffende organisatie deelt de taken toe met inachtneming van de specifieke kennis en vaardigheden van de geregistreeerde professional.
2. De betreffende organisatie kan anderen dan geregistreeerde professionals met de uitvoering van specifieke taken belasten indien zij aannemelijk kan maken dat de kwaliteit van de uit te voeren taak daardoor niet nadelig wordt beïnvloed en moet anderen met een taak belasten als dat noodzakelijk is voor de kwaliteit van uit te voeren taak. (tenzij bepaling)
3. De betreffende organisatie draagt er zorg voor dat geregistreeerde professionals hun taken kunnen verrichten met inachtneming van de voor hen geldende professionele standaarden.²

Wettelijk kader gemeenten

Gemeenten zijn, op grond van artikel 2.3 eerste lid van de Jeugdwet, verantwoordelijk voor het waarborgen van: deskundige toeleiding naar, advisering over, bepaling en inzetten van de aangewezen jeugdhulpvoorziening. In deze handreiking gebruiken we hiervoor de term 'toegang'³.

Veel gemeenten hebben het uitvoeren van de toegangstaak belegd in wijkteams. Binnen de grenzen van de Jeugdwet⁴ mogen gemeenten eigen keuzes maken in hoe zij hun wijkteams inrichten, en welke taken door deze wijkteams worden uitgevoerd. Bij het bepalen wie verantwoordelijk is voor het toepassen van de norm van de verantwoorde werktoedeling, is het belangrijk te onderscheiden welke taken door het wijkteam worden uitgevoerd.

Dit kunnen de volgende taken zijn:

- preventie
- toegang
- verlenen van jeugdhulp

Het College van Burgemeester en Wethouders (B&W) is altijd verantwoordelijk voor het toepassen van de norm. Dat geldt voor werkzaamheden in de toegang en voor hulpverleningstaken, die onder verantwoordelijkheid van B&W worden verricht. Dit staat in art 2.7, tweede lid Jeugdwet.

Gemeenten en jeugdhulpaanbieders

Gemeenten zijn verplicht om zich ervan te verzekeren dat jeugdhulpaanbieders die zij inschakelen (via inkoop, pgb of anderszins), kunnen voldoen aan de norm van de verantwoorde werktoedeling. Als de gemeente een solistisch werkende jeugdhulpverlener (zzp'er) inschakelt, is het de gemeente die erop toeziet dat de taken worden toebedeeld, passend bij de kennis en vaardigheden van deze solistisch werkende professional⁵.

Verantwoorde werktoedeling in het wijkteam

Als medewerkers van het wijkteam jeugdhulp verlenen of taken verrichten in het kader van de toegang tot jeugdhulp, moet het wijkteam voldoen aan de norm van de verantwoorde werktoedeling. Als het wijkteam direct onder de verantwoordelijkheid van de gemeente valt (dat is bijvoorbeeld het geval als het een gemeentelijke dienst is⁶), dan is de gemeente rechtstreeks verantwoordelijk voor de toepassing van de norm.

Als de gemeente het wijkteam heeft belegd bij een onafhankelijke, externe partij (dat is bijvoorbeeld het geval als het wijkteam een zelfstandige organisatie is, die door de gemeente wordt gefinancierd⁷), dan moet de gemeente zich ervan verzekeren dat het wijkteam in staat is de norm toe te passen.

2. Dit betreft beroepsnormen en richtlijnen en ook de norm van de verantwoorde werktoedeling zoals deze is uitgewerkt in het Kwaliteitskader Jeugd.

3. Let op: het gaat hierbij om de toegang tot jeugdhulp. De norm van de verantwoorde werktoedeling is niet van toepassing op de toegang tot Wmo-voorzieningen.

4. Als het gaat om de toegang, dan moeten gemeenten de norm toepassen (art 2.7, tweede lid Jeugdwet); ze moeten zorgen voor deskundigheid op bepaalde terreinen (art 2.1 besluit Jeugdwet) en de toegang moet laagdrempelig zijn. (2.6 lid 1 onder b Jeugdwet)

5. Memorie van toelichting bij Jeugdwet p. 40: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/07/01/memorie-van-toelichting-bij-de-jeugdwet>

6. De gemeente is dan werkgever van de medewerkers in het wijkteam.

7. De gemeente treedt dan op als inkoper van het wijkteam.

Verantwoorde werktoedeling in de toegang tot jeugdhulp

De norm van de verantwoorde werktoedeling is ook van toepassing wanneer medewerkers van het wijkteam taken verrichten in het kader van de toegang tot jeugdhulp.

Specifiek voor de toegang is in artikel 2.1 van het Besluit Jeugdwet voorgeschreven dat voor de toegang relevante deskundigheid beschikbaar is op de volgende terreinen:

- a. Opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen.
- b. Opvoedingssituaties waardoor jeugdigen mogelijk in hun ontwikkeling worden bedreigd.
- c. Taal- en leerproblemen.
- d. Somatische aandoeningen.
- e. Lichamelijke of verstandelijke beperkingen.
- f. Kindermishandeling en huiselijk geweld.

De gemeente is hiervoor verantwoordelijk. De genoemde deskundigheid moet worden beschouwd als een aanvulling op de norm van de verantwoorde werktoedeling. Dat betekent dat binnen het wijkteam op al deze deskundigheidsgebieden de inzet van geregistreerde vakbekwame professionals het uitgangspunt is. Artikel 5.1.1 van het Besluit Jeugdwet stelt immers dat de taken voor de toegang moeten worden uitgevoerd door geregistreerde professionals met de juiste kennis en vaardigheden.

Verantwoorde werktoedeling bij 'geleende' jeugdhulpverleners in de toegang tot jeugdhulp

In de praktijk gebeurt het dat gemeenten jeugdhulpaanbieders, behalve voor jeugdhulp, ook inschakelen voor het leveren van capaciteit en deskundigheid voor de toegang. Aanbieders stellen dan professionals beschikbaar die, als onderdeel van het wijkteam, toegangstaken verrichten. Het verrichten van deze taken doen zij onder verantwoordelijkheid van de gemeente (het college van B&W). Dat houdt in dat het college van B&W er verantwoordelijk voor is dat een geregistreerde professional, met de juiste deskundigheid en een juist vakbekwaamheidsniveau, de toegangstaken uitvoert.

Verantwoordelijkheid van het wijkteamlid in de toegang

Een toegangsmedewerker⁸ is er voor verantwoordelijk dat de cliënt wordt toe geleid naar passende hulpverlening. Wanneer een geregistreerde toegangsmedewerker cliënten toe leidt naar hulp die door de gemeente bij een jeugdhulpaanbieder is ingekocht, mag hij ervan uitgaan dat deze aanbieder kwalitatief goede jeugdhulp biedt. De randvoorwaarden zijn hiervoor door de gemeente bij de inkoop gecreëerd. De jeugdhulpaanbieder heeft een eigen verantwoordelijkheid om, op grond van de kwaliteitseisen van de Jeugdwet, verantwoorde jeugdhulp te bieden.

N.B. Toegangsmedewerkers die adviseren of mogen beslissen over het inzetten van gespecialiseerde jeugdhulp, moeten voldoen aan de vereisten van de Algemene wet bestuursrecht. Zij moeten daarom, onder andere, kunnen aantonen dat die besluiten zorgvuldig en binnen juridische kaders van de Algemene wet bestuursrecht en de Jeugdwet worden genomen. Wanneer een toegangsmedewerker naast de toegangstaken ook hulpverleent, kan dit beroeps-ethische gevolgen hebben. Persoonsgegevens die in het kader van hulpverlening zijn verkregen mogen namelijk niet zonder expliciete toestemming van de betrokkene gebruikt worden voor de onderbouwing van de beslissing in het kader van de toegang. Het is aan te raden om met de betrokkene te bespreken welke persoonsgegevens gebruikt worden voor de onderbouwing van de toegangsaanvraag/beslissing. Dit voorkomt dat de hulpverlener zijn geheimhoudingsplicht schendt, en het beschermt de privacy van de betrokkene. De [privacy-app](#) en de beroepscode van de betreffende beroepsgroep geven meer informatie.

8. Naast het uitvoeren van toegangstaken kan het wijkteam ook een verantwoordelijkheid hebben om regie te pakken in een casus. Dat kan bijvoorbeeld gaan over wachtlijstbemiddeling, afspraken maken over samenwerking tussen verschillende hulpverleners, etc. Soms voeren toegangsmedewerkers ook zelf hulpverleningsgesprekken.

Verantwoordelijkheid van de wijkteammanager

Veel wijkteams worden aangestuurd door een wijkteammanager. Een wijkteammanager kijkt of het aanbod dat door de gemeente is ingekocht, past bij de hulpvraag van de cliënten van het wijkteam⁹. De wijkteammanager kijkt dus of de professional in de toegang over voldoende mogelijkheden beschikt om cliënten toe te leiden naar passende hulpverlening.

9. Naast dat het aanbod past bij de hulpvraag, rust op de gemeente ook de plicht (art. 2.3, vierde lid) om bij het bepalen van de aangewezen vorm van jeugdhulp redelijkerwijs rekening te houden met:

- behoefte en persoonskenmerken van de jeugdige en zijn ouders, en
- de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders. Voor zover redelijkerwijs mogelijk, wordt de jeugdige en zijn ouders keuzevrijheid geboden met betrekking tot de activiteiten van jeugdhulp.